a piece of slag and two iron artefacts with no clear purpose, were discovered in grid F. The remaining 32 finds, which may be connected with cemetery material, consist of fragments of iron and bronze artefacts (Figs. 3–4) and a silver ingot (Fig. 5), pieces of whetstones (Fig. 6), potsherds, and a fragment of a blue glass bead. The finds date to the 10th–12th centuries and are suspected of coming from cremations. They were discovered in an approximately 200 x 150 m area near the River Smeltalė, at a height of 300–350 m to the SW of Jakai hillfort.

Žilvinas Montvydas

Žvalgymai Jurbarko, Šilalės, Tauragės ir Ukmergės rajonuose

2018 m. remiantis archyviniais šaltiniais ir žmonių pasakojimais, nežinomų archeologinių objektų ieškota Jurbarko, Šilalės, Tauragės, Ukmergės rajonuose. Spėjamuose archeologiniuose objektuose vykdyti vizualiniai žvalgymai ir žvalgymai metalo ieškikliais. Projektą dalinai finansavo Lietuvos kultūros taryba. Objektų koordinatės nurodomos LKS94 sistemoje.

1 pav. Viena iš susprogdinto Paegluonio akmens su pėdomis skeveldrų. Ž. Montvydo nuotr.

Fig. 1. One of the fragments of the blown up Paegluonis stone with footprints.

Paegluonio akmuo su pėdomis, vadinamas Marguoju akmeniu (Tauragės r., Skaudvilės sen.) (406046, 6141332), yra miško pakraštyje, Paegluonio ir Pilsūdų kaimų paribyje, netoli Jakutiškių kaimo ribos. Vieta nutolusi 1,1 km ŠV kryptimi nuo kelio Tauragė–Šiauliai (A12) posūkio į senąjį kelią (4507), vedantį pro Skaudvilę, 2,15 km į P nuo kelio Upyna–Skaudvilė (4504) posūkio į Pavarčio kaimą (4529). 1935 m. Lietuvos žemės vardyno anketoje minimas Margupio upelis, apie kurį pasakojama, kad „Pilsūdo dv. ponas Vaidila ir Rūdijos Vinča senovėj vedė tarp savo žemių rubežius. Niekaip geruoju nesusitarę. Taigi prie Margupio ėmę tarp savęs muštis. Kilus tikra vaina. Tada kapčiaus vieton liepę baudžiauninkams atvežti didžiulį akmenį, ant kurio buvę išspausta gyvulių (karvės, avies, ir kt.) pėdos. Akmuo toj vietoj tebesiranda. Skiria vald. mišką nuo Pilsūdo km. žemės ir Paegluonio ganyklų.“ Rūdijos kaimo gyventojas Antanas Girdauskas, gimęs 1957 m., parodė tikslią akmens vietą ir teigė, kad žmonės akmenį vadino Marguoju, o greta tekėjusio, dabar jau melioruoto Margupio upelio pavadinimas kilęs būtent nuo šio akmens pavadinimo. A. Girdauskas ir Paegluonio kaimo gyventoja Antanina Verpeckienė, g. 1935 m., pasakojo, kad akmuo yra stebuklingas, kad ant jo buvo „pono Dievo lazdikė ir koja, žmogaus, visų šventųjų, avies, karvės, arklio ir kt. pėdos – kas yra ant pasaulio, ten viskas yra, visos kojikės tam akmenyje“. Akmuo XX a. viduryje buvo susprogdintas, šiuo metu apie 10 m plote yra mažiausiai 5 dalinai į žemę susmigusios iki 1x1 m dydžio pilkos spalvos granito skeveldros. Kai kuriose iš jų matyti įvairaus dydžio paviršiaus nelygumai, kurie ir galėjo būti laikomi pėdomis (1 pav.). Pasakojama, kad akmuo buvo didelis, bent kelių metrų skersmens, o jį su-

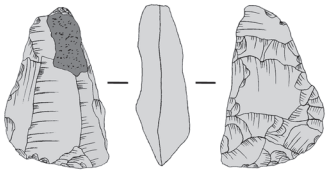
2 pav. Paegluonio senkapio kalva iš ŠR. Ž. Montvydo nuotr.
Fig. 2. Paegluonis cemetery hill, as seen from the NE.

sprogdinus dalis skeveldrų atsidūrė po žeme.

Paegluonio senkapis (Tauragės r., Skaudvilės sen.) (406701, 6143882). Lietuvos žemės vardyno Paegluonio kaimo anketoje nurodyta, kad kaimo laukuose yra kalva, vadinama Katmilže. Ieškant šios kalvos, Paegluonio kaimo gyventoja A. Verpeckienė papasakojo, kad yra vieta, kur buvo randama labai didelių kaulų ir, kad žmonės kalbėdavo apie šioje vietoje palaidotus labai didelius vyrus. Apie šiuos kapus buvo deklamuojamos Maironio eilėraščio „Mano gimtinė“ ištraukos, kuriose minimi milžinų kapai. Taip pat papasakojama, kad įkūrus tarybinį ūkį, šie kapai buvo pradėti arti. Nemaža jų dalis buvo sunaikinta, o likusioji išsaugota tik traktorininkui atsisakius vykdyti darbus šioje vietoje.

Pilkapį primenanti ovali 30x25 m dydžio kalvelė (2 pav.) yra 250 m į Š nuo Leliškės kaimo tvenkinio, 770 m į Š nuo kelio Upyna–Skaudvilė (4504) sankryžos su keliu, vedančiu į Užkalnių ir Mikalaičių kaimus. Pagal lokalizaciją ji atitinka Lietuvos žemės vardyno anketoje minimą vietą, vadinama Kapukais, bet ne Katmilže. Kalvelė yra dirbamuose laukuose, apaugusi piktžolėmis. V–ŠV jos dalis užteršta šiukšlėmis, PR dalis – dalinai nuardyta kasant smėlį. Metalo ieškikliu žvalgyti aplink kalvelę esantys dirbami ir dirvonuojantys laukai, taip pat kasant smėlį pažeista senkapio dalis. Šiame pakraštyje aptikta XVI–XVII a. datuojama nedidelė žiedinė segė ir žemės paviršiuje slūgsantis ilgasis žmogaus kaulas. Remiantis pateikėjos pasakojimais, tikėtina, kad dalis senkapio patenka į aplinkinius dirbamus laukus. Nežinomam ir apardytam laidojimo paminklui būtina suteikti teisinę apsaugą.

Paežerio–Eželiškių radimvietė (Šilalės r. Upynos sen.) (403564, 6151770) yra Požerės ežero Š krante, prie užpelkėjusios ežero įlankos ir Ežerupio santakos esančioje pakilumoje. Ši pakiluma – tai masyvios apie 650x150 m dydžio moreninės kalvos ŠV papėdė, pelkėtų ežero pakrančių, melioracijos grioviu paversto Ežerupio ir kalvos šlaitų supamas dirbamas laukas. Kad šioje vietoje gali būti akmens amžiaus objektas, spėjo archeologas Tomas Rimkus. Žvalgymų metu surasti 8 archeologiniai radiniai: 5 apdegusios titnago ir viena kvarco nuo-

0 5 cm

3 pav. Paežerio–Eželiškės radimvietėje surastas titnago kirvelis. T. Rimkaus pieš.

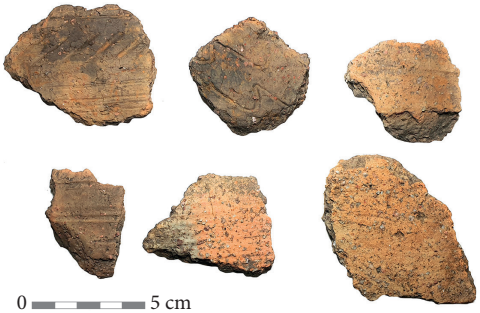
Fig. 3. A flint axe found at the Paežerys – Eželiškės find spot.

0 5 cm

4 pav. Simėnų (Ivankių) piliakalnio papėdės gyvenvietėje surastas galąstuvas, šlako ir molio tinko fragmentai. Ž. Montvydo nuotr.

Fig. 4. A whetstone as well as fragments of slag and clay daub found at the settlement at the foot of Simėnai (Ivankiai) hillfort.

0 5 cm

5 pav. Simėnų (Ivankių) piliakalnio papėdės gyvenvietėje surasta keramika. Ž. Montvydo nuotr.

Fig. 5. Pottery found at the settlement at the foot of Simėnai (Ivankiai) hillfort.

skala, titnago skeltės ir vienagalio skaldytinio dalys bei iš stambios tamsiai pilkos titnago nuoskalos pagamintas kirvelis (3 pav.). Dirbinio ašmenys asimetriški, nusidėvėję. Penties dalyje vis dar išlikęs nedidelis plotas su rusva titnago žieve. Kirvelis pagamintas apskaldant jį iš visų pusių, reverso pusėje, jo ašmenų dalyje matomi du nuskėlimai, kuriais ašmenys atnaujinti (vadinamasis *tranše* nuskėlimas). Šis radinys datuotinas vėlyvojo mezolito laikotarpiu. Radimvietę ateityje būtina tyrinėti įdėmiau.

Simėnų (Ivankių) piliakalnio papėdės gyvenvietėje (Šilalės r., Bijotų sen.) (UK 23922) surasta atsitiktinių archeologinių radinių. Lankant piliakalnį pastebėta, kad NKVR neįtraukta, tačiau visiškai šalia piliakalnio esanti teritorija suarta, o dirvožemį sudaro juodžemis su archeologiniais radiniais. Radimvietė yra apie 50–70 m į PV nuo piliakalnio, dešiniajame melioruoto Gulbino upelio griovos krante. Apžiūrėjus žemės paviršių surastas galąstuvas, 2 geležies šlako gabalai, 3 molio tinko gabalėliai (4 pav.), degusio titnago nuoskala, keli perdegę gyvulių kaulai ir 8 apžiesti ir žiesti keramikos fragmentai. Keramika ornamentuota lygiagrečių linijų, bangelių ir įstrižų įkartų ornamentais (5 pav.). 1996 m. Simėnų (Ivankių) piliakalnyje aptiktas XIV–XV a. datuojamas žiedas praplatinta priekine dalimi su sukimo imitacija (*ATL 1996 ir 1997 metais*, 1998, p. 487–488), 2016 m. netoli piliakalnio – Simėnų kapinynas (UK 42420) su XIII–XV a. radiniais (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 439–441). Naujausi radiniai rodo, kad piliakalnio papėdėje buvusi gyvenvietė egzistavo iki ankstyvojo LDK laikotarpio. Tai vienas iš nedaugelio šiame krašte žinomų vėlyvųjų archeologinių kompleksų, tad tikėtina, kad jis gali būti susijęs su XIII–XIV a. istoriniuose šaltiniuose minimomis vietovėmis. Tyrimus būtina tęsti, naują piliakalnio papėdės gyvenvietės plotą įtraukti į NKVR.

2018 m. Jurbarko, Šilalės, Tauragės, Ukmergės rajonuose surinkta archyvinių duomenų ir pasakojimų apie daugiau nei 30 spėjamų archeologinių objektų. Šiuos duomenis patvirtinančių radinių surasta nedaug. Ateityje panašaus pobūdžio paieškas planuojama tęsti.

The Surveys in Jurbarkas, Šilalė, Tauragė, and Ukmergė Districts

In 2018, on the basis of archival sources, a search was conducted for unknown archaeological objects in Jurbarkas, Šilalė, Tauragė, and Ukmergė Districts. Fieldwalking and metal detector surveys were conducted at suspected archaeological objects. A Paežerys – Eželiškės Late Mesolithic find spot (Fig. 3), Paegluonis cemetery (Fig. 2) and a stone with footprints (Fig. 1), and a settlement at the foot of Simėnai (Ivankiai) hillfort that dates to the first half of the 2nd millennium (Figs. 4, 5) were discovered during the surveys and data about over 30 suspected archaeological objects were collected.

Gediminas Petrauskas, Vykintas Vaitkevičius, Žilvinas Montvydas

Žvalgymai Akmenės, Anykščių, Mažeikių, Molėtų, Radviliškio ir Ukmergės rajonuose

2018 m. birželio–lapkričio mėnesiais LNM ir BRIAI žvalgė 29 kultūros paveldo vertybės požymių turinčias archeologijos ir mitologijos vietas Akmenės, Anykščių, Mažeikių, Molėtų, Radviliškio ir Ukmergės rajonuose. Aptikti radiniai perduoti saugoti LNM ir ŠAM. Žvalgytų objektų koordinatės nurodomos LKS94 sistemoje.

Čiuinių kapelių vietą (Akmenės r., Papilės sen.), su kuria siejami pasakojimai apie nekrikštytų kūdikių laidojimą, degančias liepsneles ir pro kapelius važiuojant girdimą vaikų verksmą, nurodė kraštotyrininkas Egidijus Jaraminas. Nurodyta vieta yra 200 m į PV nuo kabančio tilto per Ventą, 260 m į R nuo Čiuinių ir Raganių kaimus jungiančio lauko keliuko, 2,1 km į Š–ŠV nuo Raganių kapinyno (UK 12078), lapuočiais medžiais apaugusiame, daubos ir bevardžio upelio apjuostame atragyje Ventos kairiojo kranto viršutinės terasos pakraštyje (428100, 6217874). Kryžių ir kitų laidojimo žymių kapelių vietoje nepastebima. Kitame upelio krante, 50 m į ŠV nuo kapelių vietos plytinčiame dirbamame lauke, apie 100x90x70 m dydžio plote aptikta 15 sveikų ir deformuotų 13 mm kalibro muškietos kulkų, Trečiojo Reicho 1943 m. 1 pfenigo nominalo moneta ir švininio skritulio formos dirbinio fragmentas.

Gailaičių akmenų kompleksą (Akmenės r., Akmenės sen.) sudaro Dapšių akmeniu vadinamas riedulys ir dar du mažesni suskaldyti akmenys. Pasakojama, kad kaimo vaikai prie Dapšių akmens žaisdavę kunigus, užsilipę ant akmens ir apsigaubę drobule sakydavę pamokslus. Akmenys yra 275 m į P nuo melioracijos kanalu tekančio Bradaulio upelio, 1,54 km į R–PR nuo Gailaičių kaimo senųjų kapinių, vadinamų Švedų kapinėmis (UK 4151), Liepynų miško 31 kvartalo PV dalyje, pamiškėje, tankiame lauko akmenų priverstame lazdynyne.

Dapšių akmuo – tai pilkšvas apsamanojęs stambiagrūdis 3,1x2,65 m dydžio, 1,55 m aukščio granitas (423086, 6240008) (1 pav.). Akmuo pailgas ŠV–PR kryptimi (100–280°), akmens P pusė stati, nuskelta, Š nuolaidi. Už 5,4 m į P (170°) nuo pirmojo esantis antrasis akmuo – tai į dvi dalis V–R kryptimi perskeltas pilkšvas apsamanojęs vidutinio rupumo granitas. Pirmoji akmens dalis 2x1 m dydžio, 50 cm aukščio, antroji – 1,9x1 m dydžio, 40 cm aukščio, tarp jų išaugęs lazdynas. Nuo pirmojo akmens